

Έως πρόσφατα στη δικαιοδοσία της IB' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, με έδρα τα Ιωάννινα, περιλαμβάνονταν οι Ν. Ιωαννίνων, Άρτας, Πρέβεζας και Λευκάδας. Σύμφωνα με τον νέο οργανισμό του Υπουργείου Πολιτισμού, το έτος 2004 ο Ν. Λευκάδας μεταφέρθηκε στη δικαιοδοσία της νεοσύστατης ΛΣΤ' ΕΠΚΑ, και δύο χρόνια αρ-

γότερα (2006) οι Ν. Άρτας και Πρέβεζας μεταφέρθηκαν στη δικαιοδοσία της ΛΓ' ΕΠΚΑ.

ΑΡΤΑ

Κατά τα έτη 2000-2006, σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων της Εφορείας στο Νομό Άρτας απορρόφησαν οι πολυπληθείς ανασκαφές των οικοδομικών καταλοίπων της Αμβρακίας. Στις σημαντικότερες ανασκαφικές έρευνες περιλαμβάνονται η αποκάλυψη ενός τμήματος της οχύρωσης, σε μήκος 17,40 μ. Εκατέρωθεν του τείχους αναπτύσσονται πλακόστρωτες οδοί ελληνιστικών χρόνων, ενώ στην εσωτερική του πλευρά εντοπίστηκε δημόσιο οικοδόμημα (εικ. 1) (οικόπεδο Γιούνη-Παπακώστα). Σε ένα άλλο τμήμα του βόρειου σκέλους του τείχους, εφάπτεται ημικυκλικός πύργος, ακτίνας 4,00 μ., η χρονολόγηση του οποίου τοποθετείται στις αρχές του 4ου αι. π.Χ. (οικόπεδο Γεωργούλα) (εικ. 2).

Από τα κατάλοιπα οικιών, εργαστηρίων και άλλων στοιχείων του πολεοδομικού ιστού της αρχαίας πόλης, όπως δρόμων και αποχετευτικών αγωγών που ερευνήθηκαν σε διάφορα οικόπεδα της σύγχρονης πόλης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αποκάλυψη μιας οικοδομικής νησίδας, με κατάλοιπα αρχαίων οικιών (εικ. 3). Βοτσαλωτό δάπεδο με εικονιστική παράσταση, η οποία περιλαμβάνει μορφή σε τέθριππο, ορχούμενες ανδρικές μορφές που περιβάλλουν δύο αντωπούς αιγάγρους εκατέρωθεν κανθάρου και πλούσια φυτική διακόσμηση, εντοπίστηκε επίσης σε ανδρώνα οικίας ελληνιστικών χρόνων (οικόπεδο Μητσοκάλη) (εικ. 4).

Στις παρυφές του νοτιοδυτικού νεκροταφείου της Αμβρακίας, ανεσκάφησαν κατάλοιπα εργαστηρίου παραγωγής ελαιολάδου, που οικοδομήθηκε στα τέλη 4ου-αρχές 3ου αι. π.Χ. και μετά από διάφορες ανακατασκευές καταστράφηκε στα τέλη του 1ου-αρχές 2ου αι. μ.Χ. (οικόπεδο Θεοδώρου). Τέλος, στη Χώρα

Εικ. 1. Άρτα, οικόπεδο Γιούνη-Παπακώστα. Άποψη του τείχους με δημόσιο κτήριο εσωτερικά και οδούς εκατέρωθεν του τείχους.



Εικ. 2. Άρτα, οικόπεδο Γεωργούλα. Άποψη του τείχους με τον ημικυκλικό πύργο.



Εικ. 3. Άρτα, οικόπεδο Βενέτη. Βοτσαλωτό δάπεδο οικίας.





της Αμβρακίας, 15 χλμ. νοτιοανατολικά της Άρτας, σε αγρό των Σελλάδων, ήλθαν στο φως εκτεταμένα λείψανα αρχαίας αγροικίας με διαδοχικές φάσεις, οι οποίες χρονολογούνται από το Β΄ μισό του 4ου αι. π.Χ. έως τον 4ο αι. μ.Χ. (εικ. 5).

ΛΕΥΚΑΔΑ

Μεταξύ των σωστικών ανασκαφών που πραγματοποιήθηκαν στο νομό Λευκάδας κατά τα έτη 2000 - 2003, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αποκάλυψη εκτεταμένων οικοδομικών καταλοίπων δύο αγροικιών, στις νοτιοδυτικές παρυφές της σύγχρονης πόλης (διαπλάτυνση οδού Φιλοσόφων). Οι αγροικίες αναπτύσσονταν κατά μήκος αρχαίας οδού που ξεκινούσε από το βόρειο τείχος της αρχαίας πόλης και κατέληγε στη δυτική ακτή. Και στα δύο οικοδομήματα διαπιστώθηκαν επάλληλες οικοδομικές φάσεις που χρονολογούνται από τον 4ο αι. π.Χ. έως τον 3ο αι. μ.Χ., με καλύτερα διατηρημένα τα οικοδομικά κατάλοιπα των ρωμαϊκών χρόνων, στα οποία αναγνωρίστηκαν εγκαταστάσεις παραγωγής ελαιόλαδου, καθώς και εγκαταστάσεις ληνών για την παραγωγή οίνου (εικ. 8).

Κατά τις εργασίες κατασκευής δικτύου αποχέτευσης εξάλλου, νότια του τείχους της αρχαίας πόλης Λευκάδας, αποκαλύφθηκαν κατάλοιπα λιμενικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων της αρχαίας πόλης. Συγκεκριμένα,

Εικ. 4. Άρτα, οικόπεδο Ι. Μητσοκάλη. Βοτσαλωτό δάπεδο (λεπτομέρεια).

Εικ. 5. Άρτα, Σελλάδες. Γενική άποψη αγροικίας.

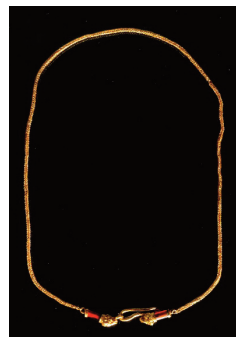
ΠΡΕΒΕΖΑ

Κοντά στις όχθες του ποταμού Λούρου, στη θέση «Χαλίκια» Αγ. Γεωργίου, ανασκάφτηκε αγροικία ρωμαϊκών χρόνων. Πέντε από τους χώρους του συγκροτήματος έφεραν ψηφιδωτά δάπεδα. Επίσης, ερευνήθηκαν οι λουτρικές εγκαταστάσεις της αγροικίας, με υπόκαυστα και λουτήρα. Στο οικοδόμημα, που καταστράφηκε πιθανότατα από πυρκαγιά, στον 4ο αι. μ.Χ., παρατηρήθηκαν επάλληλες οικοδομικές φάσεις (εικ. 6).

Στο Δήμο Πάργας, στη θέση «Χιλιόμετρο» αποκαλύφθηκαν δύο πειόσχημοι ταφικοί περιβόλοι. Μεταξύ των κτερισμάτων που πιθανότατα ανήκουν σε ελληνιστική ταφή νεαρής γυναίκας, ξεχωρίζει σύνολο αργυρών και χρυσών κοσμημάτων (εικ. 7).



Εικ. 6. Πρέβεζα, Αγ. Γεώργιος. Ψηφιδωτό δάπεδο από την έπαυλη.



Εικ. 7. Πάργα. Χρυσό περιδέραιο από κιβωπίόσχημο τάφο.



Εικ. 8. Λευκάδα, οδός Φιλοσόφων. Ρωμαϊκή αγροικία με εγκαταστάσεις ληνών.

σε απόσταση περίπου 140 μ. από τη σημερινή ακτογραμμή ανασκάφηκε τμήμα κτιριακού συγκροτήματος, πιθανώς νεώριου, με τέσσερις ίσου πλάτους διαδρόμους διαχωριζόμενους από σειρές ασβεστολιθικών βάσεων. Ανατολικά του νεώριου ερευνήθηκαν τμήματα κτηρίων που αναπτύσσονται εκατέρωθεν αρχαίων δρομίσκων. Ο μεγάλος αριθμός θραυσμάτων εμπορευματικών αμφορέων που βρέθηκε στους χώρους των κτηρίων και η θέση τους κοντά στον αρχαίο λιμενοβραχίονα που αποτελούσε τη νότια είσοδο του λιμανιού της αρχαίας Λευκάδας, βεβαιώνει τη χρήση των κτηρίων ως αποθηκών για τα προϊόντα που μετακινούνταν από και προς το εμπορικό λιμάνι της Λευκάδας.

Τέλος, κατά την ανασκαφή δύο όμορων οικопέδων στην περιοχή του νότιου νεκροταφείου της αρχαίας Λευκάδας, αποκαλύφθηκε σε πυκνή διάταξη και σε επάλληλα επίπεδα μεγάλος αριθμός τάφων, κατά κανόνα πλού-

Εικ. 11. Ιωάννινα, θέση «Ράχη» Πλατανιάς. Τμήμα ατείχιστου οικισμού.



Εικ. 9. Λευκάδα, Καρυώτες, οικόπεδο Σταύρακα. Νότιο νεκροταφείο αρχαίας Λευκάδας. Σιδερένιο ξίφος με τη θήκη του.



Εικ. 10. Λευκάδα, Καρυώτες, οικόπεδο Κεμαλίδη. Νότιο νεκροταφείο αρχαίας Λευκάδας. Πήλινο πρόσωπείο.

σια κτερισμένων, που χρονολογούνται από την πρώιμη κλασική εποχή έως τους υστεροελληνιστικούς χρόνους. Μεταξύ των ευρημάτων ξεχωρίζουν σιδερένιο εγχειρίδιο με τη θήκη του (εικ. 9), πήλινο προσωπείο θεάτρου (εικ. 10) και χρυσά κοσμήματα.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Στα Ιωάννινα, κατά τα έτη 2000-2001 πραγματοποιήθηκαν ανασκαφές σε τρεις θέσεις στον άξονα της Εγνατίας Οδού. Ειδικότερα, τμήμα μικρού γεωργικοκτηνοτροφικού οικισμού με διάρκεια χρήσης από τις αρχές του 4ου έως τα μέσα του 2ου αι. π.Χ. αποκαλύφθηκε στη θέση «Ράχη» Πλατανιάς (εικ. 11), σε μικρή απόσταση από την ακρόπολη της Καστρίτσας, ενώ στη θέση «Άγιοι Απόστολοι» Πεδινής αποκαλύφθηκε εγκατάσταση με διαδοχικές φάσεις χρήσεις από την ύστερη εποχή Χαλκού έως τους υστεροελληνιστικούς χρόνους (εικ. 12). Στην ίδια περιοχή ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανεύρεση λακκοειδούς ταφής της ύστερης εποχής του Χαλκού, κτερισμένης με χάλκινο εγχειρίδιο, του οποίου η λαβή είχε οστέινη επένδυση, και πήλινο σκύφο (εικ. 14, 15).

Το έτος 2007 στα Κτίσματα, Δήμου Δελβινακίου (έργο Αποχέτευσης οικιακών λυμάτων) αποκαλύφθηκε και ανασκάφηκε τμήμα ρωμαϊκής αγροικίας του 1ου μ.Χ. αιώνα. Σε μικρή απόσταση εντοπίζεται ακρόπολη ελληνιστικών χρόνων.

Κατά τα έτη 2007-2008, στις πλαγιές χαμηλού λόφου στη θέση «Επισκοπή» Σερβιανών Δήμου Αγ. Δημητρίου, στο 11ο χλμ. της Εθνικής Οδού Ιωαννίνων - Αθηνών, εντοπίστηκε



Εικ. 12. Ιωάννινα, θέση «Άγιοι Απόστολοι» Πεδινής. Τμήμα κτηρίου ελληνιστικών χρόνων.



Εικ. 13. Ιωάννινα, θέση «Επισκοπή» Σερβιανών. Αγροικία ελληνιστικών χρόνων.

και ανασκάφηκε αρχαία εγκατάσταση (οικόπεδο ΕΜΑΑΡ- Επενδύσεις Ακινήτων ΜΕΠΕ). Η έρευνα έφερε στο φως κτηριακά κατάλοιπα μικρού οικισμού ή πιθανότερο αγροτικής εγκατάστασης ελληνιστικών χρόνων, στην ανατολική πλαγιά του λόφου και αρχαίο νεκροταφείο στη δυτική πλαγιά αντίστοιχα. Από τα οικιστικά κατάλοιπα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το κεντρικό κτήριο (εικ. 13), το οποίο αποτελούσε – εκτός από κατοικία – και εμπορικό σταθμό, όπως αποδεικνύει ο μεγάλος αριθμός εμπορευματικών αμφορέων. Στο χώρο του νεκροταφείου ανασκάφηκαν 43 τάφοι, τα ευρήματα των οποίων χρονολογούνται στους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους (2ος-3ος αι. μ.Χ.). Ο ίδιος ακριβώς χώρος του ρωμαϊκού νεκροταφείου είχε αποτελέσει προϊστορική εγκατάσταση, από την οποία έχουν ανασκαφεί ευρείς λάκκοι με άφθονη προϊστορική κεραμική και λίθινα εργαλεία που σύμφωνα με μια πρώτη εκτίμηση των στοιχείων μπορεί να χρονολογηθούν στο τέλος της Νεολιθικής και στην εποχή του Χαλκού. Το έτος 2010, κατά τις εργασίες παρακολούθησης της ανέγερσης του εμπορικού κέντρου και διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου, εντοπίστηκαν εκ νέου αρχαία κατάλοιπα και πραγματοποιήθηκε συμπληρωματική ανασκαφική έρευνα. Λίγα μέτρα νοτιοανατολικά του προαναφερόμενου κεντρικού οικοδομήματος της αγροικίας αποκαλύφθηκε το θεμέλιο ορθογώνιου κτηρίου



υστεροελληνιστικών χρόνων, διαστάσεων 20x13 μ. Στο εσωτερικό του βρέθηκαν δύο κλίβανοι, ενώ ένας ακόμη κλίβανος βρέθηκε εξωτερικά του κτηρίου. Νότια των προϊστορικών λάκκων εξάλλου, αποκαλύφθηκε ένα σύνολο λάκκων, εκ των οποίων οι περισσότεροι είχαν αποθηκευτικό - απορριμματικό χαρακτήρα, ενώ δύο από αυτούς ταυτίζονται ως υπόσκαφα οικήματα. Οι λάκκοι, βάσει της κεραμικής που εντοπίστηκε στο εσωτερικό τους, χρονολογούνται στη νεολιθική περίοδο.

Εικ. 14-15. Ιωάννινα, θέση «Άγιοι Απόστολοι» Πεδινής. Λακκοειδής τάφος ύστερης εποχής Χαλκού. Χάλκινο εγχειρίδιο και πήλινος σκύφος.

Το καλοκαίρι του 2008 πραγματοποιήθηκε από την ΙΒ' Ε.Π.Κ.Α. και το Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Ηπειρωτικών Σπουδών συνεργατική ανασκαφή στη γνωστή αρχαιολογική θέση «Ελληνικά» Κοπάνης, Δήμου Αγ. Δημητρίου. Αποκαλύφθηκαν μνημειώδεις ταφικοί περίβολοι με κιβωτιόσχημους τάφους που χρονολογούνται από την πρώιμη ελληνιστική περίοδο έως και την ύστερη αρχαιότητα (εικ. 17). Νεότερες επεμβάσεις μετέτρεψαν ορισμένα από τα ταφικά μνημεία σε πρόχειρους χώρους εποχικής διαμονής. Τέλος, στη θέση «Γιουργάνιστα» του Δήμου Μολοσσών, σε

Εικ. 17. Ιωάννινα, θέση «Ελληνικά» Κοπάνης. Γενική άποψη ανασκαφής.



Εικ. 16. Ιωάννινα, θέση «Γιουργάνιστα» Δήμου Μολοσσών. Ιερό. Πήλινο ειδώλιο.



Εικ. 18. Ιωάννινα, Κάτω Νεοχωρόπουλο, οικόπεδο ΑΡΩΓΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. Προϊστορική εγκατάσταση, άποψη του στρώματος καταστροφής.



οθωμανικού διοικητικού κέντρου της πόλης των Ιωαννίνων.

Το καλοκαίρι του 2010, στη θέση «Παλαμπούτι» στην περιοχή του Κάτω Νεοχωρόπουλου Δήμου Ιωαννιτών, εντοπίστηκε και εν μέρει ανασκάφηκε (οικόπεδο ΑΡΩΓΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε.) εγκατάσταση προϊστορικών χρόνων με εκτεταμένα στρώματα καταστροφής. Ξεχωρίζουν κεραμική, σφονδύλια, λίθινα τέχνηρα, πιθανώς Τελικής Νεολιθικής – πρώιμης χαλκοκρατίας (εικ. 18).

διερευνητική ανασκαφική έρευνα εντοπίστηκαν πύληνα ειδώλια ελληνιστικών χρόνων και θραύσμα επιγραφής, που υποδηλώνουν την ύπαρξη ιερού στην περιοχή αυτή (εικ. 16). Κατά τα έτη 2008-2010, η σωστική ανασκαφική έρευνα σε δύο ιδιωτικά ακίνητα εντός του Κάστρου Ιωαννίνων, έφερε στο φως θεμέλια οικοδομημάτων και αρχαίο δρόμο της ελληνιστικής κώμης που προϋπήρχε στη θέση του μετέπειτα βυζαντινού οικισμού και του

Εικ. 19. Ελληνοαλβανικό πρόγραμμα συνεργασίας. Αντιγόνεια. Αεροφωτογραφία.

Ελληνοαλβανικό πρόγραμμα ανασκαφών στην Αντιγόνεια της αρχαίας Ηπείρου

Τον Ιούνιο του 2005 υπογράφηκε μνημόνιο συνεργασίας, μεταξύ του ελληνικού Υπουργείου Πολιτισμού (δια της ΙΒ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων) και του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου της Ακαδημίας Επιστημών της Αλβανίας, για τη διεξαγωγή αρχαιολογικών ερευνών στην αρχαία πόλη Αντιγόνεια της νότιας Αλβανίας. Η Αντιγόνεια ιδρύθηκε πιθανότατα στις αρχές του



3ου αι. π.Χ. από τον βασιλέα των Μολοσσών Πύρρο, προς τιμήν της πρώτης συζύγου του Αντιγόνης. Η πόλη εκτείνεται στην κορυφή του λόφου «Γέρμα» στην ανατολική πλευρά της κοιλάδας του ποταμού Δρίνου, σε απόσταση 5 χλμ. από το Αργυρόκαστρο. Ήταν οργανωμένη με ένα ορθογωνικό πολεοδομικό σχέδιο και αποτελούσε τη δεύτερη σε μέγεθος και σημασία πόλη της Χαονίας στην αρχαία Ήπειρο (εικ. 19). Η ταύτιση της θέσης οφείλεται στον Αλβανό αρχαιολόγο D. Budi-na, ο οποίος πραγματοποίησε ανασκαφές κατά τις δεκαετίες 1960-1980. Το Ελληνοαλβανικό Ερευνητικό πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε κατά τα έτη 2005, 2006 και 2008 για ένα μήνα αντίστοιχα. Στις προκαταρκτικές εργασίες υποδομής, περιλαμβάνονται καθαρισμός του χώρου από τη βλάστηση, αεροφωτογράφιση και λεπτομερής τοπογραφική αποτύπωση, εργασία που απέδωσε ένα πλήρες τοπογραφικό διάγραμμα. Διενεργήθηκε επίσης, ανασκαφική έρευνα σε τρεις διαφορετικούς τομείς της αρχαίας πόλης, στην περιοχή των ιδιωτικών οικιών, στο δημόσιο χώρο της Αγοράς και εκτός των τειχών. Στον τομέα των οικιών η διερευνητική ανασκαφική έρευνα επικεντρώθηκε σε μια από τις κεντρικές οικοδομικές νησίδες της πόλης (εικ. 20). Έξω από το δυτικό σκέλος της οχύρωσης,



Εικ. 20. Ελληνοαλβανικό πρόγραμμα συνεργασίας. Αντιγόνη. Οικοδομική νησίδα της αρχαίας πόλης.

στην απόκρημνη νοτιοδυτική πλαγιά του λόφου, καθарίστηκε ένα μνημειακής μορφής καμαροσκεπές οικοδόμημα, πιθανόν ταφικό του τύπου των «Μακεδονικών τάφων». Σε μικρή απόσταση εξωτερικά της νότιας οχύρωσης εξάλλου, καθарίστηκε στωικό οικοδόμημα, το μήκος του οποίου ξεπερνούσε τα 100 μ.

Προϊστάμενος

Κωνσταντίνος Λ. Ζάχος (2000-2010)

Ανασκαφές

Άρτα
Οικόπεδο Γιούνη-Παπακώστα
Οικόπεδο Γεωργούλα, οικόπεδο Μπτσόκαλη
Οικόπεδο Βενέτη
Οικόπεδο Θεοδώρου
Αγροικία Σελλάδων, Δ.Δ. Σελλάδων
Πρέβεζα
Θέση «Χαλίκια», Δ.Δ. Αγίου Γεωργίου
Ταφικοί περίβολοι Πάργας
Λευκάδα
Οδός Φιλοσόφων, αρχαία πόλη Λευκάδας
Νεκροταφείο αρχαίας πόλης Λευκάδας
Ιωάννινα
Θέση «Ράχη» Πλατανιάς
Θέση «Άγιοι Απόστολοι» Πεδινής
Αγροικία Κτισμάτων
Θέση «Επισκοπή» Σερβιανών
Θέση «Ελληνικά» Κοπάνης
Θέση «Γιουργάνιστα» Μολοσσών
Κάστρο Ιωαννίνων
Θέση «Παλαμπούτι» Κάτω Νεοχωρόπουλου
Αντιγόνη της αρχαίας Ήπειρου

Υπεύθυνοι αρχαιολόγοι

Θ. Κοντογιάννη
Π. Γιούνη
Ι. Κατσαδήμα
Α. Αγγέλη
Υ. Φάκλαρη

Κ. Ζάχος
Θ. Κοντογιάννη

Γ. Πλιάκου
Γ. Πλιάκου, Υ. Φάκλαρη

Γ. Πλιάκου
Ε. Αδάμ
Χ. Κλείτσας
Κ. Ζάχος, Γ. Πλιάκου, Ε. Βασιλείου
Χ. Κλείτσας, Ε. Κοτζαμποπούλου (Α.Ι.Η.Σ.)
Υ. Φάκλαρη
Γ. Πλιάκου, Ν. Χόινας
Ι. Κατσαδήμα
Κ. Ζάχος, Α. Ντούζουγλη (Α.Ι.Η.Σ.), Γ. Πλιάκου, Ι. Κατσαδήμα, Ε. Βασιλείου